

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 21 november 2025

Mål nr
Ö 438-25

PARTER

Klagande

R.L.

Ombud: Advokat B.H.

SAKEN

Uteslutning ur Sveriges advokatsamfund

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Sveriges advokatsamfunds disciplinnämnds beslut 2024-12-12 i
ärende D-2023/0836

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avvisar yrkandet om undanröjande av beslutet om
återbetalning av kostnader vid disciplinnämnden.

Högsta domstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

R.L. har yrkat att Högsta domstolen ska upphäva Sveriges advokatsamfunds disciplinnämnds beslut om uteslutning och undanröja beslutet om att han ska återbetala kostnaden för sitt försvar vid disciplinnämnden.

Disciplinnämnden har motsatt sig att beslutet om uteslutning ändras och begärt att R.L.s yrkande om undanröjande av beslutet om återbetalning avvisas.

R.L. har yrkat att Advokatsamfundet ska ersätta hans rättegångskostnad i Högsta domstolen.

SKÄL**Bakgrund**

1. R.L. har varit verksam som advokat. Den 21 november 2023 dömdes han av Svea hovrätt för misshandel och barnfridsbrott. Påföljden bestämdes till fängelse i ett år. Han förpliktades också att betala skadestånd.
2. Enligt domen hade R.L. i februari 2023 utövat våld mot sin dåvarande sambo genom att fatta tag om hennes huvud och kasta in henne i ett element. Till följd av våldet orsakades sambon bland annat en större blödande sårskada i skalpen. Händelsen inträffade i R.L.s och sambons gemensamma hem. Den bevittnades av deras då sexåriga dotter.
3. Med anledning av domen inleddes ett disciplinärende hos Sveriges advokatsamfund.
4. Under handläggningen av disciplinärendet dömdes R.L. av Solna tingsrätt för grovt rattfylleri. Brottet bestod i att han i september 2023, fem månader efter tingsrättens fällande dom i det andra brottmålet, hade kört bil

med en alkoholkoncentration i blodet uppgående till 2,46 promille.
Påföljden bestämdes till fängelse i en månad.

5. R.L. gjorde i disciplinärendet gällande att misshandeln och barnfridsbrottet var en olyckshändelse som berodde på hans alkoholmissbruk. Han framhöll vidare att han – efter att ett par gånger ha återfallit i missbruk – varit nykter sedan september 2023 och att han alltjämt genomgick missbruksbehandling. Rattfylleriet kunde enligt honom förklaras med ett av återfallen. Han anförde att han i sitt yrkesliv som advokat alltid gjort sitt yttersta för att företräda sina klienter på bästa sätt samtidigt som han iakttagit god advokatsed. Han ansåg inte att han genom sitt agerande var uppenbart olämplig att vara advokat.

6. Advokatsamfundets disciplinnämnd fann vid en samlad bedömning av vad som förekommit i ärendet att den brottslighet som R.L. dömts för var förtroendeskadlig och att han genom brotten visat sig uppenbart olämplig att vara advokat. Nämnden beslutade därför att han skulle uteslutas ur Advokatsamfundet med stöd av 8 kap. 7 a § rättegångsbalken. Beslutet gick i omedelbar verkställighet. Nämnden beslutade vidare att han skulle betala tillbaka kostnaden för sitt försvar till samfundet.

7. I Högsta domstolen har R.L. vidhållit det som han anförde i disciplinnämnden och särskilt framhållit följande. Han har varit öppen med att han har ett alkoholmissbruk. För detta missbruk har han genomgått och genomgår fortfarande behandling. Påföljden för misshandels- och barnfridsbrotten får anses som särskilt sträng, bland annat med hänsyn till att hovrätten inte beaktade att han riskerade att förlora sin advokattitel. Uteslutningen innebär att han bestraffas ytterligare en gång för samma brott. Det gäller i synnerhet som den som utesluts ur samfundet numera inte heller får ta anställning som biträdande jurist på en advokatbyrå.

8. Förhör har hållits med advokaterna M.T. och F.Å. De har båda berättat att R.L. i sitt arbete som advokat varit mån om att göra rätt, satt klienternas intresse främst och hållit advokatetiken högt.

Uteslutning enligt 8 kap. 7 a § rättegångsbalken

9. Frågor om advokatverksamhet och medlemskap i Sveriges advokatsamfund regleras i 8 kap. rättegångsbalken. I 7 och 7 a §§ finns bestämmelser om uteslutning.

10. En advokat som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt ska enligt 7 § uteslutas ur Advokatsamfundet. En advokat som, i andra fall än som avses i 7 §, genom att begå brott har visat sig uppenbart olämplig att vara advokat ska enligt 7 a § också uteslutas ur samfundet.

11. En utgångspunkt för Högsta domstolens prövning är att ansvaret för inträdesfrågor och för frågor om uteslutning i första hand vilar på Advokatsamfundets olika organ.

12. När det gäller prövningen av inträdesärenden bör samfundets beslut frångås endast om utredningen visar att det som samfundet har grundat sitt beslut på inte har den omfattning eller den styrka som samfundet har utgått ifrån, om det annars står klart att det som lagts advokaten till last inte ska tillmätas den betydelse som har skett vid samfundets prövning eller om något annat särskilt förhållande föranleder det (se ”Inträdesärendet” NJA 1991 s. 232).

13. I ärenden om uteslutning har Högsta domstolen haft samma synsätt men samtidigt framhållit att det måste beaktas att det finns vissa skillnader i förhållande till inträdesärenden och att detta gäller såväl de advokatetiska

bedömningarna som bedömningen av vad som är utrett i ärendet hos disciplinnämnden (se ”Advokaten och de omfattande kontakterna” NJA 2024 s. 666 p. 50–54). Detta gäller oavsett om det är fråga om uteslutning enligt 7 eller 7 a §.

14. Möjligheten att utesluta advokater på grund av brott som har begåtts utanför advokatverksamhet och som inte innefattar oredlighet infördes 2018. I lagstiftningsärendet framhölls att advokater har tillerkänts särskilda privilegier när det gäller oberoende och tystnadsplikt och har en sådan roll i rättsprocessen att det är rimligt att det ställs grundläggande krav på omdömesgillt agerande även utanför advokatverksamheten. Att en advokat begår brott i sitt privatliv ansågs kunna vara så skadligt för förtroendet för såväl den enskilda advokaten som för advokatkåren i stort att det bör finnas möjligheter att utesluta honom eller henne ur Advokatsamfundet. (Se prop. 2016/17:209 s. 9.)

15. Om brott som advokaten har begått ska föranleda uteslutning eller inte beror i första hand på vilket slags brottslighet det är fråga om och hur allvarlig den är. Även förmildrande och försvårande omständigheter ska vägas in i bedömningen. Det kan också ha betydelse om brottsligheten har begåtts uppsåtligt eller av oaktsamhet, liksom om advokaten tidigare har begått brott. En helhetsbedömning ska göras.

16. Bland annat med hänsyn till att möjligheten till uteslutning ytterst syftar till att upprätthålla förtroendet för advokatkåren i stort är utrymmet begränsat för att beakta de bakomliggande orsakerna i det enskilda fallet till att advokaten har gjort sig skyldig till brott. Exempelvis har det normalt ingen avgörande betydelse att advokatens brottslighet kan kopplas till alkoholmissbruk eller andra personliga problem. Däremot kan det finnas anledning att se mindre allvarligt på brott som har förorsakats av ett mer tillfälligt svaghets- eller sjukdomstillstånd (jfr a. prop. s. 17).

17. För att brott ska kunna läggas till grund för uteslutning krävs att skuldfrågan är slutligt avgjord i ett rättsligt förfarande, typiskt sett genom en brottmålsdom som har fått laga kraft (jfr a. prop. s. 18). Bedömningen av uteslutningsfrågan ska då göras med utgångspunkt i vad domstolen i brottmålet har funnit styrkt och hur den har rubricerat och värderat brottsligheten. Det disciplinära förfarandet är inte konstruerat för att det inom ramen för det ska göras några nya och självständiga bedömningar av frågor om skuld och straffvärde. Domstolens bedömning i sådana frågor bör därför kunna frångås endast i mycket speciella situationer. Det kan vara motiverat framför allt om det har framkommit den typ av omständigheter som kan ligga till grund för resning.

18. Det är brottslighetens karaktär och allvar som är avgörande för bedömningen. I vilken utsträckning som domstolen vid straffmätningen, utöver straffvärdet, har beaktat sådana omständigheter som anges i 29 kap. 5 § brottsbalken är däremot i regel utan betydelse. Det innebär bland annat att det saknar betydelse om och hur domstolen vid bestämmande av påföljd har beaktat risken för att advokaten till följd av brottsligheten skulle bli utesluten ur Advokatsamfundet.

19. Uteslutning enligt 8 kap. 7 a § rättegångsbalken kan inte anses utgöra ett straffrättsligt förfarande i den mening som avses i Europakonventionen. Den bedömningen påverkas inte av att den som uteslutits ur Advokatsamfundet numera inte heller får ta anställning som biträdande jurist på en advokatbyrå (se bestämmelse 7.6.5 i Sveriges advokatsamfunds Regler för advokatverksamhet). Dubbelprövningsförbudet i artikel 4 i sjunde tilläggsprotokollet till konventionen aktualiseras alltså inte (jfr Europadomstolens dom Müller-Hartburg v. Austria, no. 47195/06, §§ 43–48, den 19 februari 2013 och a. prop. s. 12 f.).

Bedömningen i detta fall

20. Bedömningen av uteslutningsfrågan ska göras med utgångspunkt i de domar från Svea hovrätt respektive Solna tingsrätt som disciplinnämnden har lagt till grund för sitt beslut. Det har inte framkommit någon särskild anledning att avvika från de bedömningar som domstolarna har gjort i fråga om R.L.s skuld och brottslighetens straffvärde. Att risken för att han skulle komma att bli utesluten ur Advokatsamfundet inte har beaktats vid straffmätningen saknar betydelse för uteslutningsfrågan.

21. Högsta domstolen har alltså att utgå från att R.L. har gjort sig skyldig till misshandel, barnfridsbrott och grovt rattfylleri i enlighet med domarna i brottmålen. Misshandelsbrottet har innefattat kraftigt våld mot huvudet med förhållandevis allvarliga skador som följd. Det har begåtts mot en närstående i den gemensamma bostaden och har bevitnats av ett gemensamt barn.

22. De brott mot person som R.L. har gjort sig skyldig till har ett relativt högt straffvärde. De är också till sin karaktär tydligt förtroendeskadliga. Till detta kommer att R.L. kort tid efter det att han dömts för dessa brott i tingsrätten gjort sig skyldig till ett grovt rattfylleri.

23. Vid en samlad bedömning har R.L. genom sina brott visat sig uppenbart olämplig för fortsatt advokatverksamhet. Det som framkommit om hans alkoholberoende och den behandling som han har genomgått föranleder ingen annan slutsats.

24. Dubbelprövningsförbudet i artikel 4 i sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen utgör inte hinder mot att R.L. till följd av sina brott utesluts ur Advokatsamfundet.

25. R.L.s överklagande av disciplinnämndens uteslutningsbeslut ska därför avslås.

26. R.L.s yrkande om undanröjande av beslutet att han ska återbetala kostnaden för sitt försvar vid disciplinnämnden kan inte prövas av Högsta domstolen (jfr ”Advokaten och arvodesdebiteringen” NJA 2022 s. 791 p. 27–29).

I avgörandet har deltagit justitieråden Anders Eka, Malin Bonthron, Stefan Reimer, Johan Danelius (referent) och Katrin Hollunger Wågnert. Föredragande har varit justitiesekreteraren Christoffer Stanek.